

Rzeszów, dnia 28 lipca 2017 r.

Izba Przemysłowo - Handlowa w Rzeszowie
ul. Słowackiego 24 lokal 47
35-060 Rzeszów

Szanowny Pan Paweł Gruza
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Finansów
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

W imieniu Izby Przemysłowo-Handlowej w Rzeszowie, w nawiązaniu do zawiadomienia z 30 czerwca 2017 r o rozpoczęciu konsultacji podatkowych w sprawie listy przesłanek należytej staranności po stronie nabywcy w transakcjach krajowych w kontekście prawa do odliczenia podatku naliczonego, poniżej przedstawiamy nasze postulaty.

Uwagi są efektem konsultacji z członkami Izby oraz przedstawicielami przedsiębiorców z województwa podkarpackiego w trakcie otwartego spotkania zorganizowanego wspólnie z **KDCP Kancelarią Doradztwa Celnego i Podatkowego Rutkowski i Witalis Sp. z o.o.** w dniu 24 lipca 2017 r.

Pragniemy na wstępie podziękować za podjętą inicjatywę, która jak mamy nadzieję umożliwi usunięcie występującej obecnie w obrocie dowolności interpretacji niezdefiniowanego dotąd pojęcia należytej staranności. Inicjatywa Pana Ministra daje nadzieję na wprowadzenie w życie zasady pewności prawa i bezpieczeństwa obrotu dla uczciwych podatników, co od zawsze było postulatem i dążeniem przedsiębiorców.

W pierwszej części, przedstawiamy ogólne postulaty dotyczące formy i zasad konstruowania listy przesłanek należytej staranności. Następnie odnosimy się do szczegółowych propozycji przedstawionych w treści zawiadomienia.

1. Ogólne postulaty

a) *Zróżnicowanie branżowe przesłanek należytej staranności*

W trakcie dyskusji ujawniła się potrzeba branżowego zróżnicowania przesłanek. Dlatego w naszej ocenie, zasadne byłoby skonstruowanie przesłanek należytej staranności, z przynajmniej częściową odrębnością w zakresie branż gospodarki dotkniętych zjawiskiem oszustw podatkowych. Za takim rozwiązaniem przemawia specyficzne otoczenie prawne oraz gospodarcze poszczególnych branż, szczególnie w branży spożywczej i paliwowej.

Postulujemy, aby katalog przesłanek uwzględniał specyfikę danej branży. Jednocześnie, zdecydowana większość przesłanek powinna w naszej ocenie odnosić się do wszystkich przedsiębiorców.

b) Dostępność narzędzi weryfikacji

Przedsiębiorcy rozumieją potrzebę współpracy z organami podatkowymi i własnych działań w zakresie weryfikacji kontrahentów. Obecnie podejmują w tym zakresie szerokie działania, pomimo braku jednoznacznych przepisów prawnych i sprecyzowanych reguł postępowania. Jednocześnie nakładanie obowiązków na podatników lub promowanie dobrowolnych działań musi być połączone z wdrożeniem publicznych, łatwo dostępnych (online), na bieżąco aktualizowanych i wiarygodnych baz danych. Tylko takie narzędzia pozwolą w praktyce realizować czynności weryfikacyjne bez nakładania dodatkowych, kosztownych obowiązków administracyjnych.

Dobrym przykładem jest portal podatkowy Ministerstwa Finansów i możliwość weryfikacji numeru VAT kontrahenta w celu sprawdzenia, czy jest on zarejestrowany jako czynny podatnik VAT.

Takie kryteria powiązane z funkcjonującymi narzędziami powinny stanowić możliwie jak największą część przesłanek należytej staranności, gdyż ogranicza to znacznie późniejsze spory na temat wypełnienia danego standardu przez podatnika.

Istotne jest również kontrolowanie przez władze aktualności informacji zgromadzonych w prowadzonych obecnie rejestrach (np. wykazu podmiotów posiadających koncesję na obrót paliwami).

Mając powyższe na uwadze, **postulujemy, aby katalog przesłanek był oparty w głównej mierze na weryfikacji publicznych, łatwo dostępnych, na bieżąco aktualizowanych i wiarygodnych baz danych.**

c) Częstotliwość podejmowanych czynności weryfikacyjnych

W proponowanych rozwiązaniach przewidujących dodatkowe obowiązki przedsiębiorców niezbędne jest uwzględnienie wymogu proporcjonalności regulacji prawnej.

Niezbędne jest dokonanie weryfikacji kontrahenta przed nawiązaniem współpracy. Nieproporcjonalne byłoby jednak wymaganie powtarzania wszystkich tych czynności przy przeprowadzaniu każdej kolejnej transakcji, zwłaszcza w przypadku podmiotu o dużej liczbie kontrahentów.

Mając powyższe na uwadze, **postulujemy aby w ramach wdrożenia planowanych rozwiązań określono również częstotliwość przeprowadzania weryfikacji kontrahentów.**

d) Forma prawna przesłanek należytej staranności

Podkreślane w niniejszym opracowaniu oczekiwanie, że katalog przesłanek należytej staranności będzie gwarantował bezpieczeństwo prawne uczciwych podatników, wiąże się z zagadnieniem formy prawnej, którą powinien przyjąć ten katalog.

Postulujemy aby katalog przesłanek był wprowadzony w formie nowelizacji ustawy o podatku od towarów i usług.

e) Uwzględnienie mechanizmu podzielonej płatności

Aktualnie najbardziej dotkliwym problemem dla przedsiębiorców jest niepewność obrotu wynikająca z niemożliwego do oszacowania ryzyka podatkowego. Dla wyeliminowania tego ryzyka przedsiębiorcy są w stanie zaakceptować rozwiązania nakładające nawet ograniczenia w swobodzie działalności gospodarczej pod warunkiem, że te rozwiązania będą gwarantować wyeliminowanie ryzyka powstania zaległości podatkowej w VAT.

Niektóre z dotychczasowych rozwiązań legislacyjnych nie spełniły tego warunku, nie wyeliminowały z obrotu nieuczciwych przedsiębiorców oraz nie zapewniły również bezpieczeństwa uczciwym podatnikom.

Mając powyższe na uwadze, Izba uważa, że **należy z dużą starannością zastanowić się nad właściwym rozwiązaniem.**

f) Wprowadzenie katalogu przesłanek w odniesieniu do transakcji sprzedażowych

Zagadnienie należytej staranności dotyczy nie tylko nabycia towarów w kraju, ale także transakcji sprzedażowych, w szczególności opodatkowanych stawką 0% (wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów, eksport), szczególnie istotnych w transakcjach przedsiębiorców z regionów przygranicznych.

Kompleksowe ujęcie zagadnienia należytej staranności wymaga również szczególnej regulacji tego typu transakcji z uwzględnieniem ich specyfiki.

W przypadku transakcji sprzedażowych powinny zostać uwzględnione jeszcze inne elementy transakcji świadczące o jej legalności : wypłacalność kontrahenta, wiarygodne potwierdzenie, że warunki transakcji zostały dochowane, towar opuścił terytorium Polski oraz potwierdzenie numeru VAT UE kontrahenta w bazie VIES.

Z drugiej strony, ograniczone będą możliwości weryfikacji działalności kontrahenta zagranicznego (kryteria podmiotowe), ze względu na różnice w wymogach dokumentacyjnych przewidzianych w obcym systemie prawnym. Dodatkowo w przypadku dużej liczby zagranicznych kontrahentów ich podmiotowa weryfikacja nie jest w praktyce możliwa.

Mając powyższe na uwadze, **postulujemy aby katalog przesłanek został wprowadzony w odrębnej formie również w odniesieniu do transakcji sprzedażowych, w szczególności WDT i eksportu.**

2. Szczegółowe kryteria wskazane w zawiadomieniu

Kryteria podmiotowe

a) Czy kontrahent w momencie zawierania transakcji jest zarejestrowany jako podatnik VAT czynny?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Kryterium ma również charakter precyzyjny i obiektywny (kontrahent jest lub nie jest czynnym podatnikiem VAT), jednak przy obecnie dostępnych narzędziach i skali działalności Spółki nie jest praktycznie możliwa weryfikacja kontrahenta przy każdej transakcji. Dlatego niezbędne jest określenie minimalnej, ograniczonej częstotliwości dokonywania weryfikacji.

b) Czy kontrahent długo funkcjonuje na rynku w branży w zakresie której dokonywana jest transakcja?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium tylko częściowo powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Ocena czy kontrahent funkcjonuje na rynku w branży w zakresie, której dokonywana jest transakcja, jest możliwa dzięki KRS i CEiDG, ale inaczej jest w przypadku kryterium długości funkcjonowania podmiotu.

Co więcej, uwzględnienie jako kryterium okresu działalności, dyskryminuje nowopowstałe firmy co pozostaje w sprzeczności z działaniami państwa nakierowanymi na wsparcie przedsiębiorczości, w szczególności wsparcie finansowe.

Z drugiej strony, wiele działających na rynku od wielu lat przedsiębiorstw podejmuje wraz z rozwojem działalności działania restrukturyzacyjne lub zakłada nowe podmioty.

Naszym zdaniem, **kryterium długości funkcjonowania danego podmiotu na rynku jest trudne do obiektywnego zweryfikowania i dokonania oceny.**

c) Czy kontrahent posiada wymagane prawem koncesje i zezwolenia?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Weryfikacja koncesji i zezwoleń będzie jednak możliwa tylko w przypadku branż objętych tymi formami regulacji działalności gospodarczej.

d) Czy kontrahent jest wypłacalny?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium powinno zostać częściowo uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Zwrócić przy tym należy uwagę, że omawiana przesłanka ma niewielki związek z obiektywnymi warunkami transakcji nabycia towarów, ponieważ w warunkach obrotu towarowego z perspektywy podmiotu kupującego wypłacalność sprzedawcy nie jest istotna (istotna jest wypłacalność nabywcy, co może być uwzględnione w teście należytej staranności w przypadku transakcji sprzedażowych).

Świadectwem wypłacalności może być niezaleganie z podatkami oraz składkami na ubezpieczenie społeczne.

Postulujemy udostępnienie tych danych, bez konieczności uzyskiwania zaświadczenia, na zasadzie analogicznej jak dane o rejestracji VAT oraz ich cykliczne weryfikowanie.

Formą obiektywnej weryfikacji może być także weryfikacja czy dany podmiot ogłosił upadłość (art. 10 Prawa upadłościowego: „Upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny”) - informacja ta jest dostępna w rejestrze przedsiębiorców KRS.

e) Czy osoby reprezentujące kontrahenta są wiarygodne?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium powinno zostać częściowo uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Kluczowe jest jednak sformułowanie omawianego kryterium w formie umożliwiającej jego obiektywne sprawdzenie.

Możliwe jest zweryfikowanie tylko, czy oświadczenia woli składają wobec podatników osoby prawnie umocowane do reprezentacji kontrahentów: KRS i CEiDG.

Kryteria przedmiotowe

a) Czy transakcja odpowiada profilowi zarejestrowanej działalności?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Ocena czy kontrahent przeprowadza transakcję odpowiadającą profilowi działalności jest możliwa.

Dodatkowo, o zgodności profilu działalności z transakcją świadczyć będzie dysponowanie wymaganymi koncesjami i zezwoleniami.

b) Czy występują nieuzasadnione ekonomicznie odstępstwa w zakresie cen?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium nie powinno zostać uwzględnione w ramach uniwersalnego testu należytej staranności.**

Brak cen urzędowych w warunkach wolnego rynku, brak możliwości porównania oferowanej ceny z obiektywnym wzorcem, różnorodność branż, specyfika funkcjonujących w niej cen podważa wiarygodność kryterium.

c) Czy występuje zgodność dostarczonych towarów z tymi, które zostały zafakturowane?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności** z uwzględnieniem specyfiki działalności w danej branży,

Obok prostej weryfikacji zgodności nazwy towaru deklarowanej na fakturze z rzeczywiście dostarczonym, możliwa w sytuacji Spółki jest precyzyjne sprawdzenie rzetelności kontrahenta.

d) Czy posiadam wiedzę nt. źródła pochodzenia towarów?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium nie powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Nabywca towaru nie ma praktycznej możliwości ustalenia wszystkich pośredników uczestniczących w obrocie towarem. Dostawca nie udostępni danych dotyczących własnych dostawców, gdyż oznaczałoby to wyeliminowanie jego podmiotu z rynku.

e) Czy w zawieranej transakcji istnieje realne ryzyko gospodarcze?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium nie powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Pojęcie realnego ryzyka gospodarczego nie może być w sposób precyzyjny zdefiniowane. Każdy z podmiotów działających na rynku dąży do ograniczenia ryzyka gospodarczego transakcji. W praktyce każda transakcja na rynku wiąże się z ryzykiem gospodarczym (np. jakości towaru), które może się ujawnić również po przeprowadzeniu transakcji.

Powyższe uwagi obrazują że wskazane kryterium może być w praktyce dowolnie interpretowane. Brak jest obiektywnych kryteriów umożliwiających ocenę realności ryzyka gospodarczego.

Przebieg transakcji

a) Czy termin płatności odbiega od terminu zwykle występującego w transakcjach tego rodzaju?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium nie powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Brak jak bowiem obiektywnych kryteriów umożliwiających ustalenie terminu płatności zwykle występującego w transakcjach.

Brak jest również rynkowych wzorców w zakresie polityki płatności. Weryfikacja terminów płatności może następować tylko w ramach każdego przedsiębiorcy i standardów przyjętych w konkretnej działalności gospodarczej.

b) Czy transakcja jest rozliczana gotówką?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Dokonywanie płatności niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (płatności gotówkowe powyżej ustawowego limitu), może świadczyć o innych nieprawidłowościach związanych z transakcją, podobnie jak nieuzasadnione stosowanie innych niż zapłata przez kontrahenta sposobów regulowania należności (nieuzasadnione regulowanie płatności na rzecz podmiotu innego niż kontrahent).

c) Czy nie występuje płatność odwrócona w stosunku do przepływu towaru?

W naszej ocenie, **proponowane kryterium nie powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

W naszej ocenie, wszelkie przesłanki należytej staranności muszą odnosić się do transakcji i kontrahenta danego podatnika, a nie innych uczestników obrotu, o których podatnik nie wie i nie może się dowiedzieć (brak wiarygodnego źródła).

d) Czy nie wskazano odrębnych rachunków bankowych do zapłaty kwoty netto i VAT?

Nie są nam znane przypadki funkcjonowania wskazanych warunków transakcji w praktyce.

e) Brak nieuzasadnionego uczestnictwa wielu pośredników w celu uprawdopodobnienia transakcji

W naszej ocenie, **proponowane kryterium nie powinno zostać uwzględnione w ramach testu należytej staranności.**

Ustalenie wystąpienia powyższego zdarzenia wymagałoby nie tylko weryfikacji transakcji podatnika z jego kontrahentem, ale także wiedzy o wszystkich podmiotach uczestniczących w transakcji we wszystkich fazach obrotu.

Takie sprawdzenie jest niemożliwe do przeprowadzenia. Funkcjonujący na rynku podmiot nie ujawni warunków nabycia dostarczanego przez siebie towaru, gdyż prowadziłoby to do jego eliminacji z łańcucha obrotu. Tym bardziej nie jest możliwe uzyskanie informacji nt. sprzedaży poprzedzających transakcję.

Ponownie należy podkreślić, że wszelkie przesłanki należytej staranności muszą odnosić się do transakcji i kontrahenta danego podatnika, a nie innych uczestników obrotu o których podatnik nie wie i nie może się dowiedzieć.

Mamy nadzieję, że powyższe informacje będą pomocne w toku prac nad listą przesłanek należytej staranności.

Wyrażamy przy tym gotowość dalszej współpracy oraz wspierania Ministerstwa Finansów naszymi doświadczeniami oraz znajomością specyfiki rynku regionalnego.

Z wyrazami szacunku

W imieniu Izby Przemysłowo-Handlowej w Rzeszowie

Członek Zarządu

Lidia Dobrowolska

Wiceprezes Zarządu

Ryszard Kisała